

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Ivany Stoupové „Motivační práce učitele matematiky“

Stručné zaměření předkládané práce:

Předkládaná práce otevírá mnoho témat, která jsou v dnešní době vysoce aktuální a která mnohonásobně překračují možnosti jedné práce. Autorka předkládá výsledky několika výzkumných sond zaměřených na motivační podněty žáků z hlediska učitelů i z hlediska žáků či studentů a interpretuje je. Za zvláště cenné považuji srovnání se situací před dvaceti lety, třídění motivačních podnětů do skupin a srovnání názorů a postojů žáků či studentů vs. učitelů k motivačním podnětům. Autorka se dále zabývá použitím moderních prostředků ve vyučování matematice, nelichotivým výsledkem našich žáků vzešlým z výzkumu PISA 2009 a názory učitelů na toto téma.

Stručné hodnocení předkládané práce:

Předkládaná práce je psána svižně a citlivě, s patřičným nadhledem. Je z ní vidět, že autorka si váží své práce učitelky a o této práci přemýšlí s cílem ji zdokonalit a přiměřeně motivovat každého žáka a je dobře obeznámena se školní praxí. Dlouholeté zkušenosti z práce se studenty a žáky autorce pomohly dobře citlivě posuzovat některé naznačené otázky. Autorka dobře sumarizuje a hodnotí dosavadní názory na danou problematiku (vč. práce s moderními prostředky či metodami). Velmi oceňuji jistou zralost a umírněnost názorů včetně přítomnosti argumentace na jejich podporu. Práce obsahuje pěkné myšlenky.

Autorka se dobře orientuje v problematice, v literatuře (vč. cizí) či webových zdrojích, přestože práce s citacemi je poněkud nestandardní. Jako oponentovi mi též v některých případech chybí přesnější rozlišení, co je vlastní myšlenka, co je myšlenka převzatá.

Jako přínos práce vidím vytipování dvaceti motivačních podnětů a jisté srovnání názorů učitelů a žáků na většinu těchto motivačních podnětů před dvaceti lety a nyní. Není nijak překvapující, že faktorů spravedlivého známkování přikládají učitelé i studenti či žáci stále vyšší motivační účinnost než například estetickému vzhledu třídy. Jako výzva pro učitele pak z dotazníkového šetření vyznívá motivační podnět humoru. Cením si také toho, že autorka k danému problému přistupuje z více hledisek, z hlediska žáka a z hlediska učitele, tato hlediska komparuje a uvědomuje si, že motivace je výslednicí mnoha proměnných.

Jako oponentovi mi bohužel chybí zdůvodnění hodnocení sond pomocí aritmetického průměru i přesnější určení, jak autorka vybírala pro svoje sondy vzorek učitelů (a žáků či studentů). S tím souvisí jedna z otázek recenzenta - viz dále.

Vytipování jednotlivých motivačních podnětů jistě patří k těžišti práce, věřím, že pro mnohé učitele by bylo seznámení s nimi přínosem a pro některé i objevem a dobrým vstupem do reflexe vlastního vyučování či podnětem k obohacení své výuky. Ještě více ale například oceňuji, že autorka kriticky posuzuje motivační prvek využití cizího jazyka při vyučování matematice a reálně hodnotí jeho možnosti v současné praxi školy a také se kriticky zamýšlí nad vlivem např. interaktivní tabule a neodsunuje do pozadí staré osvědčené praktické pomůcky. Proto doporučuji, aby autorka uvažovala o publikaci výsledků např. na konferenci Dva dny s didaktikou matematiky.

Otázky oponenta:

1. Uvědomuji si, že předkládané sondy si nekladou nárok na reprezentativnost vzorku, přesto vypovídají o mnohých názorech a klišé. Je nějaký názor (např. všeobecně uznávaný), který se podařilo dotazníkovým šetřením spíše vyvrátit?

2 a) Kvalitní učitel bývá individualita a osobnost, mnozí z učitelů mohou zastávat významně odlišné názory i na motivační prvky ve vyučování a mohou mít ve svém případě pravdu, dokonce mohou být velmi úspěšní při používání svého způsobu motivace. Věřím například, že paní učitelka XY velmi dobře motivuje své žáky používáním pomůcek, které mohou žáci vzít do ruky, a proto podnětu používání hmotných pomůcek dává vyšší hodnocení než paní učitelka XZ, která zas velmi dobře motivuje své žáky používáním příkladů-oříšků, a proto paní učitelka XZ dává používání příkladů-oříšků vyšší hodnocení než paní učitelka XY. Při vyhodnocování pomocí aritmetického průměru se v jistém smyslu zamaskují extrémní názory, např. uvedený názor pana učitele, který (jak autorka sama píše) by všem motivačním podnětům dal hodnotu 10.

Vyskytly se ve Vašem vzorku (ať už učitelů, nebo žáků) nějaké extrémní názory (hodnoty), které aritmetický průměr jistě posunuly? Případně, byly některé dotazníky z nějakého důvodu z hodnocení vyřazeny?

2 b) Dotazníkové šetření bylo v jistém smyslu zopakováno před dvaceti lety a nyní. Bohužel mi v práci chybí údaj, z jaké skupiny byl získán vzorek učitelů a žáků (studentů) dříve a nyní. Šlo například o učitele z velkoměst-města-vesnice? Šlo o stejné osoby? Myslíte, že by se názory učitelů významně

změnily, kdybyste zadala dotazník jiné skupině učitelů? Proč? Měl výběr školy nějaký vliv na názor učitelů (např. škola zaměřená do projektu inovace výuky pomocí interaktivních tabulí apod.)?

3. Ocitla jste se sama v roli pedagoga (nebo ev. studenta) vyučujícího metodou CLIL? Jestliže ano, jaké jsou Vaše zkušenosti a postoje k této metodě a proč? Shodujete se v názorech a postojích s názory učitelů souvisejícími s metodou výuky v cizím jazyce, které vzešly z Vašich dotazníků? Jestliže jste se v roli pedagoga vyučujícího metodou CLIL dosud neocitla, plánujete tuto metodu uplatnit ve Vaší praxi?

4. Změnily výsledky dotazníků něco ve Vašich názorech či postojích? Mají výsledky dotazníkové sondy nějaký vliv na Vaši práci učitelky?

Závěr:

Práce splňuje požadavky kladené na rigorózní práci, proto ji doporučuji v případě úspěšné obhajoby k uznání jako práce rigorózní.

V Praze dne

RNDr. Alice Bílá, Ph.D.